

А П С Т Р А К Т

**за Четврту студентску конференцију из теорије и филозофије права, на тему
Теорија, филозофија и социологија приватног права**

Утицај економског и културног фактора на насиље у породици

„Тешко је у ово време имати идеале, снове и гајити наду, само да би све то срушила сива реалност. Чудо је што нисам напустила све своје идеале, који делују тако апсурдни и непрактични. Ипак, држим их се чврсто јер још увек верујем, упркос свему, да су људи у дубини душе уствари добри.“

Дневник Ане Франк

Насиље у породици у току 2017. године достиже алармантно стање. Сведоци смо убистава, пребијања, и злостављања особа и то од својих најближих. Заједнице у којима ти људи живе требало је да буду оаза мира и подршке, а оне су се у тим одређеним случајевима претварале у све само не у оно што би оне требало да представљају. Ти догађаји су, нажалост, пунили дневну штампу и електронске медије, који су се такмичили ко ће приказати и објавити што експлицитније слике насиља и ко ће пренети што бруталнији извештај, неретко не размишљајући на последице.

Фактори који утичу на појаву породичног насиља су разноврсни, те их није могуће све детаљно испитати. Зато, циљ овог рада и неће бити анализа свих фактора, већ постоји намера да се испита утицај два фактора, конкретно: културног и економског, тј. финансијског.¹ Сматрам да резултат одабира ова два фактора може бити јако занимљив јер, пре свега, треба имати на уму да је Србија друштво које је већ предуги низ година у транзицији из социјалистичког државног и друштвеног система у, данас готово свеприсутан, капиталистички систем. Та транзиција је, имајући у виду како се вршила и како се и даље врши, донела поред позитивних, и пуно негативних последица. Пре свега,

¹ Марија Бабовић и др. у „Мапирање породичног насиља према женама у Централној Србији“ наводе више фактора које сматрају потенцијалним факторима породичног насиља. У свом раду ћу се начелно држати њиховог става уз неке ситне промене које сматрам неопходним.

неуспеле приватизације и пропадање фабрика, као и стални раст незапослености², су допринели повећању сиромаштва и смањењу животног стандарда одређеног слоја становништва, због које су људи све више оптерећени егзистенцијалним питањем, што их може учинити непредвидивим и агресивним. Нажалост, као што је и речено у уводу, у највећем броју случајева жртве агресије су њихови родитељи, брачни партнери и деца. Такође, анализом културног фактора ће се успут приказати и највећи проблем транзиције, поред повећања незапослености и сиромаштва недопустиво великог дела становништва, а то је лутање и различитост схватања и система вредности једног друштва, као целине, јер због све присутније глобализације либералне идеје су и више него присутне у иначе патријархалном друштву. Оне су и прихваћене у релативно високом проценту, међутим и даље либерални систем вредности није постао одлика српског друштва, што не мора нужно бити лоше, али свака различитост, поготово у осетљивим темама попут брака или породичних односа, може бити проблематична³. Нарочито могу бити проблематична различита схватања мушкараца и жена у заједницама која се тичу њихових улога у тим заједницама, и уопште схватања о родним улогама. Када су у питању либерална схватања у њима је жена равноправна, док је у патријархалном схватању улога жене смањена и подређена, а још већи проблем може представљати и све присутнија неконзистента или конфузна вредносна оријентација⁴.

Таква ситуација у друштву, комбинована са економским последицама транзиције и порастом материјализма одмах на самом почетку отвара могућност и ствара плодно тло за негативне појаве попут насиља у породици. Зато је и циљ овог рада да, након почетне анализе горенаведених фактора, покажем да је у друштву, које је махом прихватило нетрадиционални систем вредности, економски фактор можда ипак важнији од културног због тога што се последице немаштине испољавају кроз друге факторе. Верујем да се једноставним погледом на статистику и свођењем овог проблема на одређени број издвојених правилности може ући у низ проблема, чак и погрешити, због тога што се неки фактори приказују као самостални, а заправо су под прикривеним

² Иако је бруто домаћи производ порастао од 2001. до 2005. године (просечна годишња стопа од 5,6%), незапосленост је расла из године у годину, конкретно са 21,8% на 27,0% је порасла регистрована незапосленост, а са 12,23% на 20,8% је порасла незапосленост према анкети о радној снази. Према: Душан Павловић, „Социјална цена транзије“, *Социолошки преглед vol. XXXX (2006), no. 2*, 266.

³ Патријархални систем вредности је крајем XX века био доминантна вредносна оријентација, да би 2012. године значајно опао. Према: Ирена Петровић, „Промене вредносних оријентација средње класе у периоду пост-социјалистичке трансформације у Србији“, *Социологија, Vol. LV (2013), № 3*, 383.

⁴ Марија Бабовић и др., *Мапирање породичног насиља према женама у Централној Србији, SeConS*, Београд, 2010, 65.

утицајем других фактора. Такође, у овом раду бих желео да прикажем и утицај културног аспекта, који опет може бити или занемарен или му се може придодати већи значај него што има када се говори о породичном насиљу. Лично сматрам, да је тај фактор врло важан и да му треба пронаћи право место у систему фактора који утичу на насиље у породици, што ће исто бити циљ мог рада. На крају бих се осврнуо, у контексту културног фактора, на потенцијална опасна, готово сигурно непромишљена понашања медија и средстава јавног информисања, која су штетна за друштво и која, чини ми се доприносе, ако не повећању, онда сигурно стварању лоше атмосфере за борбу против насиља у породици, и на тај начин закључио овај рад.

Имајући у виду да је истраживање везано за социолошку позадину породичног насиља, у овом раду ће се применити пре свега глобални социолошки метод, који подразумева разматрање једне појаве у склопу појава које на њу утичу⁵. Примењујући овај метод, уз коришћење релевантне, како домаће, тако и стране литературе, покушаћу да постављене хипотезе и докажем, у чему ће ми помоћи примери из домаће судске праксе али и сазнања из живота.

⁵ Милован М. Митровић, Данило С. Вуковић, *Основи социологије права*, Правни факултет у Београду, Београд, 2016, 17-18.